

ODEŠEL LIBOR JEŽEK

Dne 26. října roku 2008 tragicky zahynul velký milovník archeologie, historie, ale především dobrý člověk, Libor Ježek. Narodil se v Dolním Němčí 22. 5. 1967, kde také po celý život žil. Vyučil se strojním zámečníkem v Slovácích strojárnách v Uherském Brodě. Jeho zájem o historii byl velmi široký. Zajímal se o archeologii pravěkou – zejména o období mladší a pozdní doby kamenné, i středověkou v souvislosti s historií našeho kraje. Další velkou vášní Libora byly obě světové války a s nimi spojené sbírání a vyhledávání zbraní a střeliva, jež se mu nakonec stalo osudným.

Sám jsem měl možnost spolu s kolegou Petrem Škrdlou z Archeologického ústavu AV ČR v Brně s Liborem spolupracovat při podrobném mapování pravěkých dějin Dolního Němčí a okolí. Jeho znalost terénu a s tím spojený cit pro hledání nových archeologických nalezišť byla obdivuhodná. Svědčí o tom i početná sbírka zejména kamenné broušené a štipané industrie – například sekeromlatů, sekerek a pazourků – spolu s pozůstatky keramických nádob, které nám bez problémů ukázal. Samozřejmostí pro Libora bylo, že své nálezy konzultoval s archeology a mnohé věnoval i do sbírek Slovácského muzea v Uherském Hradišti. Za všechny lze jmenovat např. raně středověký sax, železný i bronzový sekery a jiné. Nemálo hodin jsme strávili nad přesnějším určení některých nálezů a diskusemi o pravěkém a raně středověkém osídlení nejenom Dolního Němčí, ale celého povodí říčky Okluky od svahů Bílých Karpat až po řeku Moravu. Ledacos zůstalo nedokončeno, rozpracováno a bez Liborových znalostí místních nalezišť a poměrů budeme již podstatně obtížněji skládat onu mozaiku dávných dějů a zaslých kultur východního Slovácka.

Miroslav Vaškových

**„ARCHEOLOG A ETNOGRAF“
FRANTIŠEK PŘIKRYL**

František Příkryl se narodil 6. září 1857 ve Vlčnově nedaleko od Uherského Brodu. Vzdělávat se začal u kyjovských Piaristů v roce 1865, pak pokračoval na německém gymnáziu v Uherském Hradišti, kde studoval v letech 1870-1874. Další čtyři roky se vzdělával na učitelském ústavu v Olomouci. Po jeho absolutoriu zahájil praxi v Osvětimanech v předhůří Chřibů, odkud pokračoval do Uhřic u Slavkova. V roce 1881 však náhle vstoupil do kněžského semináře v Olomouci.

Studium bohoslovectví ukončil v roce 1885, tedy právě v období všeobecného cyrilometodějského nadšení, jemuž i on sám plně podlehl. Následně byl F. Příkryl již jako kněz poslán na dva roky do „Záhoří“, do Velkých Karlovic, aby poté 14 let působil v Seběchlebech jako farář 11 let v Týně u Lipníka nad Bečvou. V zývřecně etapě svého života, až do své smrti dne 4. prosince 1939, byl činný v Drahotuších, kde je také pohřben. Jeho kněžské působení bylo kladně vyhodnoceno až velkým ctitelem byzantských věrozvěstů, olomouckým arcibiskupem Stojanem, který v roce 1932 Příkryla nejprve jmenoval konsistorním a poté, v roce 1932, i arcibiskupským radou a zároveň ho vyznamenal titulem Monsignor. V roce 1935 mu byla vyslovena veřejná pochvala – publica laus. To vše za jeho zásluhy o „kult cyrilometodějský a velehradské památky“.

Vedle svého kněžského „zaměstnání“ byl František Příkryl významným archeologem i etnografem, byl, jak o něm napsal Antonín Zelnitius, „nestorem archeologů moravských“. Znal se s tehdejšími zemským konzervátorem Jindřichem Wanklem i prof. Janem Havelkou, kteří jej v prvopočátcích částečně ovlivňovali v odborném směřování, uznání se mu dostalo např. také od Lubora Niederla či Josefa Šchránila. V terénu se zaměřoval zejména na oblast Chřibů, kde provedl výzkumy na mohylnicích u Jarohněvic, Kostelan, Vrbky nebo na Tabarkách. Významný je také jeho podíl na poznání minulosti hradiska sv. Klimenta u Osvětiman, které jako vůbec první v několika státech odborně vyhodnotil (např. Sv. Kliment u Osvětiman, Brno 1890). Příkrylovou velkou láskou byla samozřejmě tematika sv. Cyrila a Metoděje, které věnoval několik studií. Z nich jako hlavní se jeví dvojdielná práce „Sv. Cyril a Metod v památkách starožitných na Moravě a ve Slezsku, vydaná v letech 1905 a 1907. Kromě archeologie se F. Příkryl zajímal také o to, „co si vypráví lid o dobách dávných, tedy studium lidopisné“, jak uvedl Josef Spisar. Na dané, vlastně již etnografické téma napsal v období svého velkokarlovického působení množství statí, jež publikoval zejména v časopise „Záhorská kronika“, který sám v roce 1892 založil a několik let také vydával. Pozoruhodná část jeho působnosti se týkala runového písma, k níž napsal několik statí, jako např. „Runová abeceda v jednotlivých zemích Evropy“. Za svou dlouholetou archeologickou a spisovatelskou činnost byl Msgr. Dr. František Příkryl archeologickým spolkem Starý Velehrad se sídlem na Velehradě a musejním spolkem Starý Velehrad – Staré Město se sídlem

ve Starém Městě jmenován čestným členem obou spolků (více viz. SPINAR, J. 1937; Msgr. Th. Dr. František Příkryl, Sborník Velehradský, Nová řada č. 8., 38-42).

Luděk Galuška

JULIUS JERONÝM CHRISTIN

J. J. Christin se narodil v roce 1949 v Lázních nedaleko Přerova. Po absolutoriu piaristické školy v Lipniku nad Bečvou vystudoval reálný a učitelský ústav v Olomouci. Pak, v letech 1868-1870, působil jako podučitel ve Starém Městě u Uherského hradiště a zároveň vypomáhal v nedaleké Spytihněvi. Další jeho praxe jej zavedla do Zlína a poté, v roce 1881 do Veselí nad Moravou. Tam se stal správcem školy. Jeho zájem o archeologii, či tehdy ještě spíše o vykopávání památek, motivovaný hlavně velkomoravským Velehradem, spadá především do doby jeho působení ve Starém Městě. Byl to právě Julius J. Christin, jehož jako prvního upoutal tehdy ještě údajně dva metry vysoký val, který se na západním okraji Starého Města v místě „Za starů příkopů“ táhl v severo-jižním směru od Salašského potoka až ke břehu řeky Moravy na „Špitálce“. Jak se následně ukázalo, představoval tento val skutečný pozůstatek jižní části vnějšího opevnění velkomoravské staroměstské aglomerace – Veligradu a měl podobu palisádové hrady skořepinové konstrukce s předsunutým příkopem. Dodnes se ta tato část fortifikace Starého Města nazývá „Christinův val“. Julius J. Christin sepsal své poznatky v jediné vážnější stati s názvem „O dřevním Velehradě“, kterou uveřejnil v roce 1874 v časopisu Komenský. Zemřel 29. ledna 1927 v Brně, kam se nakonec přestěhoval, když ve Veselí nad Moravou v roce 1908 završil svoji učitelskou dráhu.

Luděk Galuška

KRÁSA, KTERÁ HŘEJE. Gotické a renesanční kachle Moravy a Slezska

Výstava realizovaná autorským kolektivem Irena Loskotová, Dana Menoušková, Čeněk Pavlík, Markéta Tymonová a Michal Vitanovský, byla otevřena ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti dne 27. listopadu 2008 a nejširší veřejnosti je přístupná do 8. března 2009. Pak bude v dubnu přesunuta do Slezského zemského muzea v Opavě a počátkem roku 2010 instalována v Muzeu města Brna na Špilberku.

Gotické a renesanční reliéfně zdobené kachle představují velmi atraktivní okruh středověké a raně novověké hmotné kultury, typický zejména pro vyšší sociální prostředí šlechty, měšťanstva, ale i kléru. Jako takové svým uměleckořemeslným

ztvárněním přesahují v řadě případů běžný standard hrncířské a pak specializované kamnářské produkce tzv. skromných řemesel zabývajících se zpracováním hlíny.

V rámci moravských a slezských kamnářských výrobků je tato prezentace dosud nejrepresentativnějším výběrem. Navazuje tak na dílčí ukázky řady nálezových celků, ať již v odborné literatuře či v rámci příležitostných výstav a muzejních expozic. Především však představí dosud nezveřejněný materiál shromážděný autorským kolektivem v průběhu předchozích dvou let systematickým průzkumem depozitářů muzeí, objektů státní památkové péče i soukromých sbírek.

Úvodní část expozice je zaměřena na informace pro návštěvníka o historii geneze otopného zařízení sestaveného z kachlů, jeho konstrukci a technologické detaily výroby, které doprovází unikátní doklady dobových forem (kadlubů) včetně názorných ukázek pro výstavní prezentaci zhotovených polotovarů dokumentujících jednotlivé stupně výrobního procesu. Samotnou reálnou podobu kachlových kamen potom přibližují velkoformátové fotografie významných tuzemských i střeoevropských otopných zařízení a celému výstavnímu prostoru pak vévodí ideální rekonstrukce pozdně gotických kachlových kamen inspirovaná doklady kamnářských výrobků ze střední Moravy. Druhou část výstavy tvoří ukázky jednotlivých exemplářů komorových kachlů seřazené podle lokalit a regionů včetně charakteristických rysů jejich kamnářské produkce, což návštěvníku umožňuje registrovat některé shody nebo odlišnosti v provedení tozých motivů. Navíc jsou zde zastoupena i různá sociální prostředí, ať již se jedná o sídla šlechty, obydlí měšťanů nebo objekty církevní.

K výstavě byl také vydán reprezentativní katalog shodně nazvaný *Krásy, která hřeje. Výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska, Uherské Hradiště 2008, 183 str.*, 539 položek s většinou barevnými vyobrazeními, anglické a německé resumé. Připravili jej Irena Loskotová, Dana Menoušková, Čeněk Pavlík a Michal Vitanovský a i přes nutnou redukci je zde prezentováno více dokladů kamnářských výrobků, než mohla pojmout výstava samotná. Je sestaven podle jednotlivých motivů a jejich okruhů s krátkými úvodními vstupy. Připojeny jsou také pro zainteresované badatele velmi důležité rejstříky uložených nálezů a samotných lokalit s jejich mapou i obsáhlý seznam literatury. Samotná publikace podává výběrný přehled o moravských a slezských kachlích, na nich se vyskytujících motivech i technologii kamnářských výrobků. Představuje tak jednu se základních příruček o celé problematice.

Zdeněk Měřínský